

Г.М. Швецова-Водка

ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ДОКУМЕНТА і КНИГИ

Навчальний посібник

Г.М. Швецова-Водка

ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ДОКУМЕНТА і КНИГИ

Навчальний посібник

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України*

Київ
"ЗНАННЯ"
2014

УДК 002.2(075.8)
ББК 73.031+76.110я73
Ш35

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(лист № 1.4/18 Г 839 від 30 травня 2007 р.)*

Рецензенти:

С.Г. Кулешов, завідувач відділу документознавства Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства, доктор історичних наук, професор;

Н.М. Кушнарєнко, проректор з наукової роботи Харківської державної академії культури, доктор педагогічних наук, професор;

Г.В. Сілкова, завідувач кафедри документальних комунікацій Рівненського державного гуманітарного університету, кандидат педагогічних наук, доцент

Швецова-Водка Г.М.

Ш35 Загальна теорія документа і книги : навч. посіб. / Г.М. Швецова-Водка. — К. : Знання, 2014. — 405 с. — (Вища освіта XXI століття).

ISBN 978-966-346-854-9 (серія)

ISBN 978-966-346-642-2

У посібнику розкриваються основні теоретичні питання загального документознавства — від визначення поняття “документ” до класифікації друкованих видань. Виклад навчального матеріалу відображає авторську концепцію, що ґрунтується на власних наукових дослідженнях і узгоджена з працями відомих вчених — фахівців у галузі документознавства і книгознавства. Зміст посібника відповідає програмі навчальної дисципліни “Документознавство”.

Розраховано на студентів вищих навчальних закладів, які навчаються за спеціальностями “Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія” та “Документознавство та інформаційна діяльність”, а також аспірантів, викладачів, практичних працівників, діяльність яких пов'язана з бібліотечною, архівною або видавничою справою.

УДК 002.2(076.8)
ББК 73.031+70.110я73

ISBN 978-966-346-854-9 (серія)
ISBN 978-966-346-642-2

© Г.М. Швецова-Водка, 2014
© Видавництво “Знання”,
оформлення, 2014

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	11
Частина I. ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДОКУМЕНТА	15
Тема 1. ПОНЯТТЯ “ДОКУМЕНТ”: ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ЙОГО ЗНАЧЕНЬ.....	15
1.1. Емпіричні уявлення про документ	15
1.2. Різні значення поняття “документ”.....	18
1.3. Походження терміна “документ” і розвиток його значень.....	37
Тема 2. ФУНКЦІОНАЛЬНА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ “ДОКУМЕНТ”	42
2.1. Поняття “інформація” з погляду теорії інформаційної комунікації. Структура інформаційно-комунікаційної системи.....	43
2.2. Структура процесу соціальної комунікації.....	45
2.3. Поняття “соціальної інформації”. Співвід- ношення інформації та знання	46

2.4. Функціональне визначення поняття “документ”.....	49
Тема 3. ВИЗНАЧЕННЯ ДОКУМЕНТА IV	54
3.1. Визначення документа у стандартах і словниках з діловодства та архівної справи.....	54
3.2. Сучасні визначення документа в інформатиці (у різних сферах інформаційної діяльності). Документ IV як “записана інформація”.....	61
3.3. Визначення документа в бібліотекознавстві. Документ як об’єкт бібліотечної справи.....	68
Тема 4. ФУНКЦІЇ, ВЛАСТИВОСТІ ТА ОЗНАКИ ДОКУМЕНТА.....	75
4.1. Поняття “функції документа”. Головна (сутнісна) функція документа та похідні від неї	76
4.2. Інші загальні функції документа. Поняття спе- ціальних та конкретних функцій документів	79
4.3. Властивості документа.....	90
4.4. Ознаки документа.....	100
Тема 5. ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ДОКУМЕНТА	103
5.1. Концепція соціальної інформації.....	104
5.2. Структура і властивості соціальної інформації	109
5.3. Вимоги до соціальної інформації.....	115
5.4. Класифікація соціальної інформації (її види)	117
Тема в. ЗНАКОВА ТА МАТЕРІАЛЬНА СКЛАДОВІ ДОКУМЕНТА IV	128
6.1. Знакова складова Документа IV.....	129
6.2. Речовинна (фізична) основа Документа IV.....	135

6.3.	Форма (конструкція) носія інформації у Документа IV.....	138
6.4.	Структура документа	139
Тема 7.	КЛАСИФІКАЦІЯ ДОКУМЕНТА IV.....	143
7.1.	Завдання та особливості класифікування документів.....	145
7.2.	Класифікація Документа IV за ознаками, що характеризують знакову систему запису інформації.....	147
7.3.	Класифікація Документа IV за ознаками, що характеризують матеріальний носій документа.....	159
7.4.	Класифікація документа за його інформаційною складовою.....	161
7.4.1.	Види документа за сферою виникнення інформації та об'єктом відображення.....	162
7.4.2.	Поняття первинних і вторинних документів.....	165
7.5.	Класифікація Документа IV за обставинами побутування документа у зовнішньому середовищі	169
7.5.1.	Поняття “опублікованих” та “неопублікованих” документів.....	169
7.5.2.	Документи-оригінали і копії.....	175
7.5.3.	Автентичний (справжній) і фальшивий (підроблений) документи.....	177
Тема 8.	ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО ЯК НАУКА	182
8.1.	Основні етапи розвитку і головні концепції документознавства	182
8.2.	Об'єкт, предмет і структура документознавства.....	188

8.3. Місце документознавства в системі наук.....	198
8.4. Методи документознавства.....	208
Частина II. КНИГА ЯК ВИД ДОКУМЕНТА	218
Тема 9. ВИЗНАЧЕННЯ КНИГИ	219
9.1. Диференціація поняття “книга” за особливостями матеріального носія інформації	220
9.2. Диференціація поняття “книга” за особливостями знакової форми та способу сприйняття людиною.....	222
9.3. Місце книги в соціальному комунікаційно- інформаційному процесі.....	225
9.4. Співвідношення книги з документами, первісними та архівними.....	228
9.5. Співвідношення понять “документ”, “книга”, “видання”, “твір друку”, “література”, “публікація”	230
Тема 10. ФУНКЦІЇ ТА ВЛАСТИВОСТІ КНИГИ	235
10.1. Порівняння функцій документа і книги.....	236
10.2. Порівняння властивостей документа і книги	240
10.3. Специфічні функції та властивості книги.....	247
Тема 11. ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ ТИПОЛОГІЇ КНИГИ	259
11.1. Поняття типології книги	259
11.2. Способи типологічного пізнання книги.....	260
11.3. Основні категорії книги.....	263
11.4. Основні категорії типологічного пізнання книги.....	270
11.5. Принципи типології книги.....	271

Зміст

Тема 12.	ТИПИ ТА ЖАНРИ ЛІТЕРАТУРИ	274
12.1.	Поняття “типи літератури”	274
12.2.	Типи літератури за віковою і мовною ознаками	276
12.3.	Типи літератури за соціальним призначенням	276
12.4.	Жанри літературних творів: загальна характеристика	285
12.5.	Жанри політичних першоджерел	292
12.6.	Жанри правових першоджерел	293
12.7.	Жанри художньої літератури	300
12.8.	Жанри публіцистичної літератури	304
12.9.	Жанри масово-інформаційної літератури	309
12.10.	Жанри мемуарної літератури	312
12.11.	Жанри науково-дослідної літератури	315
12.12.	Жанри науково-популярної літератури	318
12.13.	Жанри навчальної літератури	321
12.14.	Жанри виробничої літератури	323
12.15.	Жанри рекламної літератури	327
12.16.	Жанри науково-інформаційної літератури	329
12.17.	Жанри довідкової літератури	333
12.18.	Типи та жанри релігійної (духовної) літератури	336
12.19.	Жанри розважальної літератури	337
Тема 13.	ВИДИ ДРУКОВАНИХ ВИДАНЬ	341
13.1.	Класифікування всіх друкованих видань за певними ознаками	343
13.2.	Види неперіодичних видань	357